

پرونده صادرات کشور در دولت‌های یازدهم و دوازدهم
توسط روزنامه ایران بررسی شد

۱۰۰ میلیون تن کالایی که روحانی صادر نکرد

صادرات غیرنفتی کشور به ۳۵ میلیارد دلار رسید که این میزان صادرات حتی نسبت به سال ۹۰ که آغاز دهه ۹۰ بود نیز کمتر است. به طور کلی بررسی پرونده تجارت خارجی در دولت‌های یازدهم و دوازدهم حاکی از اختلاف جدی در آمارها و رویکرد هاست به طوری که در ۵ ساله اول این دهه شاهد بهبود ارقام و اعداد تجارتی و در ۵ سال دوم آن شاهد نزول آن بودیم. تحریم، کرونا و پاره شدن برجام همگی دلایلی برای توجیه افت تجارتی کشور در دولت دوم حسن روحانی هستند اما دلایل کافی، خیر. در مجموع در چهار سال دولت دوازدهم مجموع صادرات کشورمان ۱۲۸ میلیارد دلار بوده که در چهار سال اول دولت روحانی و به عبارتی دولت یازدهم ارزش صادرات کشور تقریباً ۱۷۷/۵ میلیارد دلار بوده است لذا مقایسه این ارقام نشان می‌دهد طی چهار سال دوم دولت روحانی نسبت به چهار سال اول صادرات کشور حدود ۵۰ میلیارد دلار افت داشته است. متوسط ارزش صادرات کالا و خدمات کشور طی سال‌های ۱۳۹۰ تا پایان ۱۳۹۹ در حدود ۴۰ میلیارد تومان بوده و این مقدار افت صادراتی در دولت دوازدهم به اندازه این بوده که در یک سال هیچگونه فعالیت صادراتی در کشور انجام نشده باشد. همچنین متوسط وزنی کالاهای صادر شده در هر سال در بازه مذکور بیش از ۱۰۰ میلیون تن بوده و ارزش هر تن کالای صادراتی بیش از ۳۹۴ دلار برآورد می‌شود. بنابراین افت ۴۰ میلیارد دلاری در صادرات کالا دقیقاً به معنی عدم صادرات بیش از ۱۰۰ میلیون تن کالا و خدمات است. این اعداد در واقع مقایسه‌ای از دولت دوازدهم و دولت یازدهم است که اتفاقاً رویکردها و محورهای دیپلماسی اقتصادی در طول این سال‌ها یکی بوده و این حجم از تفاوت در عملکرد

پرونده تجارت خارجی در دولت روحانی همانند بسیاری دیگر از حوزه‌ها در این دولت پر افت‌وخیز بوده و صعودها و نزول‌های فراوانی را تجربه کرده است. در بررسی پرونده تجارت خارجی و بخصوص صادرات می‌بایست دولت روحانی را به دو برهه «نسبتاً موفق» و «دوره نزول» تقسیم کرد. در دوره اول که مقصود سال‌های ابتدایی دهه نود و دولت یازدهم است شاهد بهبود تراز تجاری و کاهش تراز تجاری منفی کشور از ۱۸ میلیارد دلار در سال ۱۳۹۲ به مثبت ۴۰۰ میلیون دلار در سال ۱۳۹۵ بودیم. در این سال‌ها اما دو نکته منفی نیز وجود داشت: اولاً، ارزش هر تن کالاهای صادراتی در سال‌های پایانی این دوره (۱۳۹۵-۱۳۹۶) با کاهش ۲۵ درصدی به رقمی حدود ۳۴۰ دلار و در مقابل ارزش هر تن کالای وارداتی، افزایش و به حدود ۱۵۰۰ دلار رسید که نشان از تشدید خام‌فروشی و تشدید واردات کالاهای نهایی دارد. همچنین ترکیب کالاهای وارداتی به کشور در سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۲ نشان می‌دهد، سهم واردات کالاهای سرمایه و واسطه‌ای (کالاهایی که نشان از رشد تولید دارد) در مقایسه با سال‌های گذشته رشد چشم‌گیری داشته و در مقابل واردات کالاهای مصرفی و... افت محسوسی را تجربه کرد اما این روند در سال‌های ۱۳۹۵ و ۱۳۹۶ تغییر کرد و سهم کالاهای واسطه‌ای از کل واردات به ۵۸ درصد تنزل پیدا کرد که پایین‌ترین رقم در یک دهه اخیر است. افت تجارت خارجی در سال‌های ۱۳۹۷ به بعد روند متفاوت‌تر و جدی‌تری به خود گرفت و ارزش صادراتی کشور در طی دو سال ۱۳۹۷ تا ۱۳۹۹ بیش از ۲۵ درصد کاهش پیدا کرد. بعد از پایان سراب خوشبینی‌ها در سیاست خارجی در سال ۱۳۹۷ و روی کار آمدن ترامپ بار دیگر محدودیت‌های ارزی و منابع درآمدی گریبان کشور را گرفت و دولت دوازدهم برای مواجهه با این مسأله برنامه و راه حل جایگزینی وجود نداشت. در این گزارش ۵ دلیل اصلی افت جدی صادرات و تجارت در دولت دوازدهم بررسی شده که البته برخی موارد آن در دولت جدید در حال رفع شدن است. یکی از محورها و رویکردهای اصلی دولت سیزدهم احیای تجارت خارجی و صادرات کالا و خدمات بوده که بر اساس آمارها در سال ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ موفقیت‌های نسبی بدست آمده است. به عنوان مثال رکورد صادرات ۴۸ میلیارد دلاری در سال ۱۴۰۰ حتی از سال ۹۶ که اوج خوشبینی‌ها و رفع محدودیت‌های بین‌المللی و برجامی بود در حدود ۲ میلیارد دلار بیشتر بوده است.

به بعد شرایط خوبی را نداشت و در حد فاصل سال‌های ۹۷ تا ۹۹ با افت شدید تجارت و کاهش صادرات مواجه بوده‌ایم. واقعیت این است که برنامه‌های بخش تجارت خارجی کشور در دولت دوازدهم یا دولت دوم حسن روحانی با دولت اول وی تفاوت قابل ملاحظه‌ای داشته است به طوری که در دولت دوازدهم افت شدیدی را در بخش تجارت خارجی کشور نسبت به دولت اول روحانی و به عبارتی دولت یازدهم شاهد بودیم، لذا در سال ۹۹ ارزش

۱۰۰ میلیون تن کالای صادر نشده در دولت روحانی

با روی کار آمدن دولت‌های جدید مردم و فعالان اقتصادی انتظاراتی از دولت جدید دارند و امیدوارند که مشکلاتی که در دولت‌های گذشته با آن مواجه بوده‌اند در دولت جدید رفع یا به حداقل برسد، بنابراین یکی از بخش‌هایی که فعالان اقتصادی انتظار بهبود وضعیت آن را دارند بخش تجارت خارجی کشور است که طی سال‌های اخیر بخصوص از سال ۹۷

ویژه‌نامه

ایران

شهریور ۱۴۰۱